herpy

GEKONY

Gekon orzęsiony

Correlophus ciliatus

Ciekawski, nocny wspinacz z lasów deszczowych Nowej Kaledonii, z postrzępionymi grzebieniami nad oczami i przylgowymi stopami, którymi wchodzi nawet po szkle. Dobrze znosi temperaturę pokojową, żywi się gotową karmą i owadami i jest jednym z najlepszych wyborów dla kogoś, kto chce mieć swojego pierwszego gada.

Rodzina: Diplodactylidae Nazwa angielska: Crested gecko Dawna nazwa: *Rhacodactylus ciliatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**18-25 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**35-55 g**
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**26-28 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**50-80%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady, owoce i gotowa karma**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**15-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**5-9**
Inkubacja	**60-120 dni** przy 22-26 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Załącznik D**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Correlophus ciliatus ma miękkie, kolczaste łuski, które tworzą nad oczami coś w rodzaju frędzli i ciągną się dalej grzebieniem wzdłuż boków głowy aż do barków. Oczy są duże i pozbawione powiek, a gekon utrzymuje je w czystości, oblizując je długim językiem. Pod palcami i na końcu ogona znajdują się delikatne lamelle, które przywierają niemal do wszystkiego, także do pionowej szyby.

Gatunek został opisany w 1866 roku i przez ponad sto lat znano go tylko z kilku okazów muzealnych. Wielu uważało, że wymarł, dopóki nie odnaleziono go ponownie w 1994 roku. Dziś jest jednym z najczęściej utrzymywanych gekonów w terrariach na całym świecie, a wszystkie zwierzęta w handlu pochodzą z hodowli. Przez większość czasu nosił nazwę *Rhacodactylus ciliatus*, a w 2012 roku przywrócono mu dawną nazwę rodzajową *Correlophus*.

Dorasta do 18-25 cm długości razem z ogonem i jako dorosły waży 35-55 g. Ubarwienie waha się od szarobrązowego przez oliwkowe i rdzawobrązowe po żółte i pomarańczowe, a w niewoli wyhodowano mnóstwo wzorów, np. harlequin, dalmatian i flame. Ogon może zostać odrzucony, gdy zwierzę się przestraszy lub zostanie przyciśnięte, i nigdy nie odrasta. Wiele

dorosłych osobników na wolności nie ma ogona i wcale im to nie przeszkadza, ale to dobry powód, by nigdy nie chwytać zwierzęcia za ogon.

To spokojny i odporny gatunek, który nie wymaga lamp grzewczych ani codziennego karmienia żywym pokarmem. Trzeba za to uszanować, że jest nocnym skoczkiem, który najchętniej obserwuje świat z gałęzi.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie w Nowej Kaledonii na południowo-zachodnim Pacyfiku. Żyje w południowej części głównej wyspy Grande Terre, m.in. w rejonie Rivière Bleue, w dolinie Pourina oraz na górach Koghis i Ouin, a także na Île des Pins na południe od głównej wyspy. Populacje występują również na wyspach Belep na północ od Grande Terre, a niedawno gatunek odnaleziono także w okolicy Néhoué na północy.

Zasięg jest niewielki i rozczłonkowany. Łączny obszar występowania gatunku szacuje się na niecałe 6 000 km², ale zamieszkuje on tylko około 44 km² tej powierzchni. Stwierdzenia poza Nową Kaledonią na mapie pochodzą od zwierząt trzymanych w niewoli lub z błędnych zapisów.

> **Naturalny zasięg:** Nowa Kaledonia.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje w wilgotnych lasach na wysokości od około 150 do 1 000 m n.p.m.: w lasach przybrzeżnych, gęstym lesie deszczowym i lesie górskim. W dzień ukrywa się w dziuplach w pniach drzew, w szczelinach i w gęstym listowiu, a nocą szuka pożywienia w koronach drzew i w niższych krzewach.

Klimat jest subtropikalny i łagodny, a nie tropikalnie gorący. Latem temperatura wynosi zwykle od 22 do 28 °C, a zimą noce w górach mogą być chłodniejsze niż 15 °C. Powietrze jest wilgotne, nocą pojawia się rosa i deszcz, a w ciągu dnia listowie przesycha. Właśnie ten rytm wilgotnych nocy i suchszych dni należy odtworzyć w terrarium.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje wysokiego terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest zawsze lepsze. Para lub mała grupa potrzebuje co najmniej 60 × 45 × 90 cm. Wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna, ponieważ gekon żyje wysoko w gałęziach. Młode najlepiej czują się w mniejszym terrarium lub faunaboksie, gdzie łatwo znajdują pokarm, i przenosi się je do większego, gdy osiągną około 10-15 g.

Urządź terrarium licznymi ukośnymi i poziomymi gałęziami, rurami korkowymi i korą korkową na różnych wysokościach, tak by zwierzę mogło skakać i się wspinać. Żywe lub sztuczne rośliny o dużych liściach, np. fikus gumowy, epipremnum i bromelie, dają kryjówki i zatrzymują wilgoć. Warto zrobić u góry gęsto obsadzoną strefę, w której gekon może w dzień spać w listowiu.

Jako podłoże sprawdza się wilgotna mieszanka włókna kokosowego, ziemi bez nawozu i odrobiny torfowca, najlepiej jako podłoże bioaktywne ze skoczogonkami i równonogami. Unikaj drobnego piasku i luźnych kawałków kory, które zwierzę może przypadkiem połknąć. Terrarium musi mieć dobrą wentylację, najlepiej z otworami z siatką zarówno na dole, jak i u góry, żeby powietrze nie stawało się zastałe i zatęchłe.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Correlophus ciliatus dobrze czuje się w zwykłej temperaturze pokojowej. W dzień w terrarium powinno być 22-26 °C, a niewielki obszar u góry może osiągać 26-28 °C. Nocą temperatura może spaść do 18-21 °C, a spadek o kilka stopni jest zdrowy.

Największym zagrożeniem dla gatunku jest upał. Powyżej 28 °C gekon jest zestresowany, a dłuższe przebywanie w 30 °C lub więcej może go zabić. Dlatego ustaw terrarium z dala od okien wychodzących na południe i pilnuj temperatury w upalne letnie dni. W większości mieszkań dodatkowe ogrzewanie jest zbędne. Jeśli zimą jest chłodno, słaba mata grzewcza na bocznej ściance lub niewielka żarówka grzewcza sterowana termostatem zapewni brakujące ciepło. Zawsze mierz temperaturę termometrem cyfrowym zarówno u góry, jak i na dole.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna się wahać, tak jak w lesie deszczowym. Wieczorem dokładnie zraszaj terrarium letnią wodą, tak by wilgotność wzrosła do 70-80 % lub więcej, i najlepiej lekko także rano. W ciągu dnia powinna spaść do około 50-60 %, żeby podłoże i gałęzie mogły przeschnąć. Stale mokre warunki prowadzą do pleśni, grzybów i problemów skórnych.

Gekon pije krople z liści i szyb i rzadko korzysta z poidła, ale mimo to postaw płaską miseczkę ze świeżą wodą, wymienianą codziennie. Higrometr pokaże, czy rytm jest zachowany. Automatyczny zraszacz może być pomocny, ale wtedy wentylacja musi być szczególnie dobra.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny o zmierzchu i w nocy i może żyć bez UVB, jeśli dostaje witaminę D3 w pokarmie. Słabe światło UVB sprawia jednak, że zwierzęta są aktywniejsze, i zapewnia pewniejszą gospodarkę wapniową, dlatego jest zalecane. Użyj świetlówki UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1), np. świetlówki T5 5-7 %, zamontowanej nad siatkową pokrywą po jednej stronie terrarium, tak by indeks UV na najwyższych gałęziach wynosił najwyżej około 1-2. W pozostałej części terrarium zawsze musi być cień.

Latem światło powinno być włączone przez 12 godzin dziennie, a zimą przez 10-11 godzin, najlepiej sterowane programatorem czasowym. Nie stosuj mocnych lamp punktowych ani kolorowego oświetlenia nocnego. W nocy ma być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Podstawą żywienia jest gotowa karma w proszku dla gekonów owocożernych, którą miesza się z wodą do konsystencji gęstej papki. Produkty dobrej jakości, takie jak Pangea i Repashy, zostały opracowane właśnie z myślą o tym gatunku i zawierają owoce, białko, wapń i witaminy w odpowiednich proporcjach. Podawaj małą miseczkę 3 razy w tygodniu dorosłym zwierzętom i co drugi dzień młodym, a resztki usuwaj po dobie. Miseczkę warto umieścić w uchwycie wysoko w terrarium.

Ponadto podawaj żywe owady 1-2 razy w tygodniu: świerszcze, szarańczę, karaczany dubia lub larwy barciaka jako przysmak. Owady muszą być mniejsze niż odstęp między oczami zwierzęcia i oprószone wapniem z witaminą D3. Większość gekonów uwielbia polowanie, a ono utrzymuje je w dobrej formie.

Świeże, dojrzałe owoce, takie jak banan, mango, figa i papaja, można od czasu do czasu podać jako przysmak, ale nie powinny stanowić podstawy diety, ponieważ zawierają za mało wapnia. Unikaj owoców cytrusowych.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Correlophus ciliatus jest spokojny i może stać się całkiem oswojony, ale nie jest zwierzęciem do codziennego brania na ręce. Wiele osobników jest skocznych, zwłaszcza za młodu, i przeskakuje z ręki na rękę. Siadaj nisko, gdy go trzymasz, najlepiej na podłodze lub nad łóżkiem, i pozwól mu swobodnie przechodzić z ręki na rękę, zamiast go przytrzymywać. Nigdy nie chwytaj za ogon. Krótkie sesje po 5-10 minut kilka razy w tygodniu w zupełności wystarczą, a nowe zwierzęta potrzebują kilku tygodni spokoju na aklimatyzację.

Samców nigdy nie wolno trzymać razem, ponieważ walczą. Samca można trzymać z jedną lub kilkoma samicami, a samice zwykle mogą żyć razem, jeśli jest dość miejsca i dużo kryjówek. Zwracaj uwagę na ślady ugryzień i brakujące ogony i rozdziel zwierzęta, jeśli dochodzi do konfliktów. Trzymany pojedynczo gatunek czuje się bardzo dobrze. W dzień gekon często śpi w listowiu i staje się aktywny dopiero po zgaszeniu światła. Gdy czuje się zagrożony, może cicho ćwierkać lub poszczekiwać.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce można rozpoznać w wieku około 4-6 miesięcy, gdy mają wyraźne zgrubienie z dwiema kieszeniami hemipenisów u nasady ogona oraz rząd porów przed kloaką. Pewne określenie płci wymaga lupy i zwierzęcia ważącego co najmniej 10-15 g. Samce dojrzewają wcześnie, ale samice należy włączać do rozrodu dopiero wtedy, gdy mają co najmniej 18 miesięcy i ważą 40 g lub więcej. Młode, lekkie samice tracą rezerwy wapnia i mogą doznać trwałych uszkodzeń.

GODY I KOPULACJA

Sezon rozrodczy zależy od długości dnia i temperatury i trwa zwykle od ośmiu do dziewięciu miesięcy, począwszy od wiosny. Wpuść samca do samicy w jej terrarium i obserwuj je, zwłaszcza przez pierwsze noce. Kopulacja może wyglądać gwałtownie, ponieważ samiec gryzie samicę w kark i mogą powstać drobne zadrapania. Jedna kopulacja może wystarczyć na kilka zniesień, ponieważ samica potrafi przechowywać nasienie przez wiele miesięcy, więc samca można spokojnie przenieść z powrotem po jednym-dwóch tygodniach.

Zapewnij samicy zimą okres odpoczynku trwający dwa-trzy miesiące, w którym przebywa sama w nieco niższej temperaturze i przy krótszym dniu. Daje jej to czas na odbudowę rezerw wapnia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Około 30-45 dni po kopulacji samica składa pierwsze zniesienie, prawie zawsze z dwóch jaj, a następnie kolejne zniesienie co cztery do sześciu tygodni przez resztę sezonu. Daje to zwykle 5-9 zniesień w roku. Jaja są białe, skórzaste i mają około 2 cm długości.

Umieść w terrarium pojemnik do składania jaj z wilgotnym torfowcem lub włóknem kokosowym, np. plastikowe pudełko 20 × 15 cm z otworem w pokrywie. W przeciwnym razie samica zakopie jaja w podłożu pod rośliną. Obserwuj jej woreczki wapniowe, małe białe woreczki na podniebieniu, które powinny być widoczne. Przez cały sezon zapewniaj jej dużo wapnia i owadów i przerwij rozród, jeśli wyraźnie traci na wadze.

INKUBACJA

Ostrożnie przenieś jaja, nie obracając ich, do małego pudełka z wilgotnym perlitem, wermikulitem lub sztucznym substratem, takim jak HatchRite. Zagłęb je do połowy w substracie i zaznacz ołówkiem ich górną stronę. Pudełko powinno mieć kilka małych otworów wentylacyjnych i stać w temperaturze 22-26 °C. Temperatura pokojowa może wystarczyć, w przeciwnym razie stosuje się inkubator.

W temperaturze 25-26 °C wyklucie następuje po około 60-70 dniach, a w 22 °C może to potrwać nawet 120 dni. Powyżej 28 °C zarodki łatwo giną. Jaja, które się zapadają i żółkną lub pleśnieją, zwykle nie są zapłodnione. Zostaw je, dopóki nie masz pewności, i usuń je dopiero wtedy, gdy są wyraźnie martwe.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode ważą przy wykluciu około 1,5-2 g i przechodzą pierwsze linienie w ciągu pierwszej doby. Przenieś je do małego faunaboksu z ręcznikiem papierowym lub torfowcem, kilkoma gałązkami i rośliną i zraszaj codziennie. Przez pierwsze dni żywią się zapasami żółtka i zaczynają jeść po trzech do pięciu dniach.

Podawaj tę samą karmę w proszku co dorosłym oraz małe świerszcze oprószone wapniem z witaminą D3, trzy do czterech razy w tygodniu. Trzymaj młode pojedynczo lub w małych grupach o podobnej wielkości i natychmiast je rozdziel, jeśli któreś zostaje w tyle lub traci ogon. Waż je co dwa tygodnie. Młode rosną równomiernie, po pięciu-sześciu miesiącach ważą około 10-15 g, a pełne rozmiary osiągają po półtora do dwóch lat.

Zdrowie i częste błędy

Correlophus ciliatus jest odporny, a większość problemów wynika ze zbyt wysokiej temperatury lub niewłaściwego żywienia. Typowe błędy to:

- Temperatura powyżej 28 °C, np. w terrarium przy oknie latem. Powoduje to stres, brak apetytu, a w najgorszym razie śmierć.
- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych zwierząt i samic rozrodowych. Prowadzi to do metabolicznej choroby kości z miękkimi szczękami, wygiętymi kończynami i drżeniem. Stosuj dobrą gotową karmę i oprószaj owady.
- Stale mokre podłoże i słaba wentylacja, które powodują grzybice, pleśń i problemy skórne.
- Resztki wylinki przyklejone do palców i końca ogona. Zapewnij wilgotną kryjówkę i ostrożnie usuń resztki letnią wodą.
- Floppy tail, gdy ogon przewala się na ciało, kiedy zwierzę wisi głową w dół na szybie. Zapobiegają temu liczne gałęzie i rośliny, dzięki którym zwierzę nie śpi na szkle.
- Utrata ogona po braniu na ręce lub walkach. Nie jest to groźne, ale ogon nie odrasta.

Zdrowe zwierzę ma przejrzyste oczy, pełną nasadę ogona i mocny chwyt. Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wygląda na osłabionego.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/correlophus-ciliatus